

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Η κατάσταση στην Τουρκία
δεν δημιουργεί momentum,
ένα παράθυρο ευκαιρίας
για να ξεκινήσει κάτι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
 antigoni.drousioutou@phileleftheros.com

Μια συνέντευξη αφιερωμένη στην Κύπρο, στις προτεραιότητες του Κυπριακού και στη συζήτηση για τα μεγάλα θεσμικά θέματα, με τον Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου Ευάγγελο Βενιζέλο, πρώην αντιπρόεδρο κυβέρνησης της Ελλάδας και υπουργό Εξωτερικών. Ο λόγος του ξεκάθαρος. Δεν μπορεί να πει ότι είναι αισιόδοξος ούτε βλέπει να κινείται κάτι στο Κυπριακό. Γι' αυτό, όπως τονίζει, Κύπρος και Ελλάδα μαζί πρέπει να μένουν πιστές στη γραμμή της διαφύλαξης της διεθνούς νομικής προσωπικότητας, της υπόστασης της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως ενός κράτους που παίζει καθοριστικό ρόλο στη Μεσόγειο στον ευαίσθητο ενεργειακό τομέα, ο οποίος αυτή τη στιγμή είναι ο πιο κρίσιμος για τους συσχετισμούς που διαμορφώνονται και για τις προοπτικές ανάπτυξης. Εκτιμά πως αν δεν έχουμε στην Ελλάδα και την Κύπρο αίσθηση κοινής μοίρας, θα αλλάξουν οι συσχετισμοί ερήμην μας και αυτό είναι το χειρότερο που μπορεί να συμβεί.

Η Τουρκία έφτασε να είναι περικυκλωμένη από παντού με προβλήματα

«Η αναθεώρηση του Κυπριακού και Ελληνικού Συντάγματος» η δημόσια συζήτηση που οργανώνει αύριο Δευτέρα 15 Απριλίου στις 18.15 το Πανεπιστήμιο Frederick στην οποία θα παρουσιαστεί και το βιβλίο σας «Η Δημοκρατία μεταξύ συγκυρίας και Ιστορίας».

«Θα απευθύνουν χαιρετισμό ο καθηγητής Πύργος Δημοσθένους Πρύτανης του Πανεπιστημίου Frederick και ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως Ιωάννης Νικολάου. Ομιλητές θα είναι ο πρώην Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας Αλέκος Μαρκίδης και εγώ. Θα συντονίζει ο Δρ Χρήστος Κληρίδης, Πρόεδρος Τμήματος Νομικής Πανεπιστημίου Frederick. Το βιβλίο μου θα παρουσιάσει ο πρόεδρος Ανδρέας Μαυρογιάννης, διαπραγματευτής και συνεργάτης καθηγητής Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Frederick. Η εκδήλωση είναι αφιερωμένη σε ορισμένα κοινά προβλήματα που έχουμε στην Κύπρο και Ελλάδα σε σχέση με την αναθεώρηση του συντάγματος. Οι εξελίξεις στην Ευρώπη δημιουργούν συχνά την ανάγκη τροποποιήσεων στα εθνικά συντάγματα. Η Ευρώπη συνολικά αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα κρίσης της ευρωπαϊκής δημοκρατίας, της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Εμφανίζονται πολλά φαινόμενα μη φιλελεύθερης δημοκρατίας, αυταρχικής δημοκρατίας. Έχει συνεπώς μεγάλη σημασία να προστατεύσουμε το πιο σημαντικό ευρωπαϊκό κεκτημένο που είναι ακριβώς η δημοκρατία και το κράτος δικαίου, η δημοκρατία και η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, η δη-

Ελλάδα και Κύπρος να διαφυλάξουν την ΚΔ

μοκρατία και ο πολιτικός φιλελευθερισμός. Αλλά δυστυχώς, όπως λέω και στο βιβλίο μου, η δημοκρατία κινείται πάντα με το βλέμμα στραμμένο στις επόμενες εκλογές, είναι από τη φύση της συγκυριακή, ενώ τα μεγάλα θέματα τα οποία διαχειριζόμαστε με δημοκρατική μέθοδο είναι θέματα ιστορικά. Λαμβάνονται αποφάσεις, οι οποίες προσδιορίζουν την ιστορική πορεία λαών και εθνών, όπως συμβαίνει τώρα στο πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα του Brexit.

«Ο βρετανικός λαός αποφάσισε με οριακή πλειοψηφία σε ένα δημοψήφισμα».

«Η απόφαση που αυτή είναι δημοκρατική, αλλά είναι μια απόφαση που ελήφθη με συγκυριακή κριτήρια. Το Βρετανικό Κοινοβούλιο δυσκολεύεται να διαχειριστεί το ζήτημα, το ίδιο κυβερνήσει και αντιπολίτευση, γιατί η απόφαση αυτή βλέπουν όλοι ότι έχει τεράστια ιστορική επίπτωση. Άρα βλέπουμε σε αυτό το χαρακτηριστικό παράδειγμα πως η δημοκρατία μερικές φορές συνθλίβεται μεταξύ των συγκυριακών κριτηρίων και των ιστορικών επιπτώσεων. Αυτό είναι το κεντρικό μήνυμα του βιβλίου το οποίο συνοδεύεται από πολλές ειδικότερες αναφορές στα συμβαίνοντα στην Ελλάδα και στη διαδικασία αναθεώρησης του ελλαδικού συντάγματος. Αντίστοιχα προβλήματα υπάρχουν και στην Κύπρο λόγω του δικαίου της ανάγκης και λόγω κρίσιμων θεμάτων που απασχολούν τα δικαστήρια και τα οποία σχετίζονται με την οικονομική κρίση.

«Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει δυσκολίες στην αναθεώρησή του».

«Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ένα από τα πιο αυστηρά συντάγματα που υπάρχουν διεθνώς, η διαδικασία αναθεώρησής του είναι εξαιρετικά δύσκολη, ο δε σκληρός πυρήνας των θεμελιωδών διατάξεών του είναι ιδιαίτερα εκτεταμένος, διότι υπάρ-

χει ένας πολύ μεγάλος κατάλογος που περιλαμβάνεται ως παράρτημα στο Σύνταγμα και είναι αποτέλεσμα των Συνθηκών της Ζυρίχης και του Λονδίνου. Όπως ξέρετε, από το 1963 και μετά υπάρχει μια παράλληλη προς το Σύνταγμα έννομη τάξη, αυτή του δικαίου της ανάγκης. Όμως τα τελευταία χρόνια από το 1989 και μετά γίνονται τροποποιήσεις του ίδιου του συνταγματικού κειμένου, οι οποίες επηρεάστηκαν πάρα πολύ και από τις ανάγκες της συμμετοχής της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Έτσι έχουμε μέχρι τώρα νόμους τροποποιητικούς του συντάγματος, με προσηλκή ή μεταβολή διατάξεων, οι οποίοι ψηφίζονται από τα δύο τρίτα της Βουλής, χωρίς τη συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων βουλευτών, εφόσον έχει γίνει αποδεκτό ότι η Βουλή, η οποία είναι αρμόδια για την άσκηση της αναθεωρητικής εξουσίας, λειτουργεί ως νομοθετικό όργανο χωρίς τη συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων βουλευτών, άρα λειτουργεί και ως αναθεωρητικό όργανο. Βεβαίως όλα αυτά τελούν υπό δικαστικό έλεγχο.

«Πώς το σχέσιό σας με την Κύπρο».

«Είναι πάρα πολύ στενή και μακροχρόνια. Παρακολουθώ τα κυπριακά πράγματα εδώ και πολλές δεκαετίες, έχω γράψει πολλά επιστημονικά και πολιτικά κείμενα για κυπριακά θέματα και βεβαίως τα τελευταία 30 περίπου χρόνια έχω μια συνεχή επαφή ως μέλος της Βουλής των Ελλήνων και ως Υπουργός Εξωτερικών, ως Υπουργός Εθνικής Άμυνας, ως Υπουργός Οικονομικών, ως Κυβερνητικός Εκπρόσωπος. Έχω μια πολύ στενή επαφή με την κυπριακή πολιτική ζωή και με το κυπριακό ζήτημα ως εθνικό πρόβλημα πρώτο στην σειρά κατάταξης.

«Πώς το βλέπετε το Κυπριακό μετά τις δημοσκοπικές εκλογές στην Τουρκία, με δεδομένη την αβεβαιότητα για το πώς θα αντιδράσει ο

«Αν δεν έχουμε Ελλάδα και Κύπρος αίσθηση κοινής μοίρας θα αλλάξουν οι συσχετισμοί ερήμην μας και αυτό είναι το χειρότερο που μπορεί να συμβεί»

Ερντογάν».

«Αβεβαιότητα υπάρχει για όλη τη διεθνή παρουσία της Τουρκίας. Είναι προφανές ότι οι εσωτερικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στην Τουρκία επηρεάζουν άμεσα τη διεθνή συμπεριφορά της και ιδίως τη συμπεριφορά της στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο, δηλαδή σε σχέση με την Ελλάδα και την Κύπρο. Αυτό δημιουργεί τριβές με την Ευρωπαϊκή Ένωση και καθιστά ακόμη πιο προβληματική την παρουσία της μέσα στο ΝΑΤΟ. Πρέπει, όπως σωστά είπατε, να εκτιμήσουμε διορατικά τις τελευταίες εξελίξεις στις δημοσκοπικές εκλογές και τη δυναμική που μπορεί να προκαλέσουν. Στέλνοντας πάντα το μήνυμα στην Τουρκία ότι δεν μπορεί να κάνει εξαγωγή της εσωτερικής πολιτικής της συγκυρίας στην εξωτερική της πολιτική. Και ότι πρέπει να πάρει μια απόφαση για την στρατηγική της κατεύθυνση. Αν είναι μια χώρα που θέλει να έχει ευρωπαϊκή προοπτική και να ανήκει στη Δύση ή μια χώρα που

επενδύει σε άλλα ταυτοτικά στοιχεία. Νομίζει ότι έχει αυσουλία. Ότι έχει την ευχερία να εναλλαχθεί σε διάφορους ρόλους.

«Κάποιοι λένε ότι ίσως καταλάβει ο Ταγίπ Ερντογάν ότι η μέχρι τώρα πολιτικής του δεν καρποφόρησε».

«Επί των ημερών του Προέδρου Ερντογάν η Τουρκία άρχισε δηλώνοντας ότι προωθεί τη στρατηγική των μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες της και τελικά έφτασε να είναι περικυκλωμένη από παντού με προβλήματα. Ταυτόχρονα πρέπει να διαχειριστεί την κρίση στην οικονομία της, η οποία φαίνεται να επηρεάζει πολύ τις εκλογικές επιλογές των Τούρκων πολιτών.

«Στο Κυπριακό βλέπετε να γίνεται κάτι».

«Δεν μπορώ να πω ότι είμαι αισιόδοξος ούτε βλέπω να κινείται κάτι συγκεκριμένο. Περιμένο με μεγάλο ενδιαφέρον την συνάντηση που θα έχω με τον Πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη με τον οποίο έχουμε μακρά συνεργασία και αδιατάρακτη φιλία, ζήσαμε κρίσιμες κοινές εμπειρίες. Φοβούμαι ότι η κατάσταση στην Τουρκία δεν δημιουργεί momentum, ένα παράθυρο ευκαιρίας για να ξεκινήσει κάτι. Κύπρος και Ελλάδα μαζί πρέπει να μένουν πιστές στη γραμμή της διαφύλαξης πρωτίστως της διεθνούς νομικής προσωπικότητας και της υπόστασης της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως ενός κράτους που παίζει καθοριστικό ρόλο στη Μεσόγειο στον ευαίσθητο ενεργειακό τομέα, ο οποίος αυτή την στιγμή είναι ο πιο κρίσιμος για τους συσχετισμούς που διαμορφώνονται και για τις προοπτικές ανάπτυξης. Αν δεν έχουμε στην Ελλάδα και στην Κύπρο αίσθηση κοινής μοίρας, θα αλλάξουν οι συσχετισμοί ερήμην μας και αυτό είναι το χειρότερο που μπορεί να συμβεί.

Ο ΛΑΟΣ ΕΧΕΙ ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΛΟΓΟ

«Το ενεργειακό μπορεί να είναι πηγή λύσης ή βάση διενεχθής και έντασης».

«Το ενεργειακό είναι και τα δύο. Μπορεί να φαίνεται σε ορισμένους ως ένα πρόσθετο πρόβλημα το οποίο βαρύνει την ατζέντα των διαπραγματεύσεων, είναι όμως ένα πολύ ισχυρό κίνητρο, δίνει πρακτικό περιεχόμενο σε αυτό που λέμε «λύση προς όφελος και των δυο κοινοτήτων». Ο κυπριακός λαός είναι αυτός που θα κάνει την επιλογή και θα εγκρίνει ή όχι την όποια λύση, άρα έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία να υπάρχει ένα υπέρβαρο οικονομικό και αναπτυξιακό το οποίο να δημιουργεί το αίσθημα της ασφάλειας και της προοπτικής.

Να ξαναπεισθούν οι κοινώνιες για τη σημασία της Ευρώπης

«Πόσο κρίσιμος για την ευρωπαϊκή δημοκρατία είναι οι επικείμενες ευρωπαϊκές εκλογές».

«Το πρόβλημα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας εξελίσσεται αφενός μεν στο εσωτερικό όλων των κρατών μελών, αφετέρου δε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρόκειται για το περιβόητο δημοκρατικό έλλειμμα που έχουν οι θεματοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πανευρωπαϊκό νομιμοποιημένο όργανο είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά για όλα τα άλλα για όλα τα άλλα όργανα. Δηλαδή για το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ακόμα και για το Κολλέγιο των Επιτρόπων η νομιμοποίηση δεν προέρχεται από τις ευρωπαϊκές εκλογές, αλλά από τις εθνικές εκλογές στα κράτη μέλη. Άρα έχει μεγάλη σημασία να δούμε το πρόβλημα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας όχι μόνο στις ευρωπαϊκές εκλογές αλλά και στις εθνικές βουλευτικές εκλογές σε όλα τα κράτη μέλη.

«Ποια είναι η μεγάλη πρόκληση».

«Η άνοδος των εθνολαϊκιστικών κομμάτων, των ακροδεξιών κομμάτων και γενικότερα των ευρωσκεπτικιστών και αντιευρωπαϊκών κομμάτων. Υπολογίζεται ότι το ένα τρίτο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα ανήκει σε αυτά τα κόμματα. Αυτό μετα-

βάλλει τους συσχετισμούς των δυνάμεων, επηρεάζει την κατανομή των θέσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και των ομάδων τους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και επηρεάζει φυσικά τον προβληματισμό για την ευρωπαϊκή στρατηγική. Άνκαι η στρατηγική για το μέλλον της Ευρώπης καθορίζεται από τις κυβερνήσεις των μεγάλων κρατών, περισσότερο από το Βερολίνο και το Παρίσι και λιγότερο από τις Βρυξέλλες. Το μεγάλο ζήτημα είναι η αντίδραση που υπάρχει στις ευρωπαϊκές κοινωνίες γύρω από το ευρωπαϊκό φαινόμενο. Δεν είναι πιο σίγουρες οι κοινωνίες ότι Ευρώπη σημαίνει ευημερία, ασφάλεια, πρόσδος. Αυτό αμφισβητείται. Συνεπώς πρέπει να ξαναπεισθούν οι ευρωπαϊκές κοινωνίες για την σημασία της Ευρώπης.

«Παύ συμβαίνει αυτό».

«Σε πολύ μεγάλο βαθμό γιατί η μεσοία τάξη αμφισβητείται και πιέζεται σε πάρα πολλές χώρες και αυτό δημιουργεί ένα πρόβλημα κοινωνικής, πολιτικής, ακόμη και θεσμικής συνοχής.

«Αυτό είναι αποτυχία της Ευρώπης ή και των εθνικών κυβερνήσεων».

«Και τα δύο. Είναι αποτυχία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά σε μεγάλο βαθμό και των εθνικών πολιτικών συστημάτων. Αυτό

δεν πρέπει να μας κάνει να παραγωγίζουμε τα πολύ μεγάλα επιτεύγματα που έχει διαχρονικά να παρουσιάζει η πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση από τη δεκαετία του '50 έως σήμερα. Βεβαίως η κρίση που ξέσπασε από το 2008 και μετά και την οποία ζήσαμε πολύ έντονα, στο πεπαι μας στην Κύπρο και στην Ελλάδα έχει δείξει, όχι μόνο στις χώρες που μήκαν σε μνημόνιο, αλλά σε όλες τις χώρες, ότι τίποτα δεν είναι βέβαιο. Όλα μπορούν να αμφισβητηθούν, γι' αυτό έχουμε φαινόμενα όπως η έκρηξη του εθνολαϊκισμού στην Ιταλία, όπως τα «κίτρινα γιλέκα» στη Γαλλία κ.λπ.

Η ψήφος στις ευρωεκλογές στέλνει ισχυρά πολιτικά μηνύματα

«Με αυτά τα δεδομένα ποιο είναι το στόχχημα των ευρωεκλογών του Μαΐου».

«Το στοίχημα των ευρωεκλογών είναι να περιοριστεί όσο γίνεται περισσότερο η άνοδος των αντιευρωπαϊκών εθνολαϊκιστικών δυνάμεων και να αρχίσουν να κάνουν πραγματική πολιτική οι δυνάμεις που πιστεύουν στην ευρωπαϊκή δημοκρατία και στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Στην Ευρώπη έχουμε το παράδοξο φαινόμενο πολιτική να κάνουν οι αντιευρωπαϊκές δυνάμεις, ενώ οι άλλες αρκούνται απλώς στην εφαρμογή των υφισταμένων κανόνων και πρακτικών, τις οποίες βεβαίως πρέπει να ακολουθούν όργανα όπως η Ευρωπαϊκή Κεντρική

Τράπεζα ή η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού. Αλλά αυτό δεν αρκούν όταν έχεις να αντιμετωπίσεις μεγάλα ερωτήματα και προκλήσεις που αφορούν την Ευρώπη ως πολιτική οντότητα, την Ευρώπη ως οντότητα που πρέπει να κινείται στον χώρο της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, την Ευρώπη ως μοντέλο ανάπτυξης που απειλείται δημογραφικά, αλλά και από την άνοδο άλλων οικονομικών, οι οποίες διεκδικούν ένα πολύ μεγαλύτερο μερίδιο στο παγκόσμιο ΑΕΠ όπως είναι η Κίνα, η Βραζιλία, η Ρωσία. Και βεβαίως όταν έχεις μια υποβάθμιση του ευρωπαϊκού κοινωνικού κράτους που είναι το μεγάλο επίτευγμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

«Άρα».

«Πρέπει να ξαναμιλήσουμε για τον τρόπο με τον οποίο παράγεται πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τι σημαίνει κάτω πολιτική στην Ευρώπη χωρίς να διαλύω την ευρωπαϊκή οικονομία, χωρίς να αμφισβητώ τις προοπτικές της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης της Ευρώπης συνολικά. Η Ευρώπη έχει μεγάλες εσωτερικές ανισότητες τις οποίες δεν μπορεί να κάνει ότι δεν βλέπει. Πρέπει αυτές να μειώνονται γιατί χωρίς μείωση και μάλιστα δραστηκή των ανισοτήτων μεταξύ των κρατών μελών, δεν θα μπορούσε ποτέ να προχωρήσει όπως θέλουμε η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

«Αυτές οι συζητήσεις γίνονται εδώ και χρόνια, αλλά χωρίς αποτέλεσμα με επακόλουθο ο κόσμος να χάνει την εμπιστοσύνη του».

Πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους όλα τα κράτη μέλη

«Συμφωνώ ότι είναι πολύ πιο διστακτικά τα βήματα από αυτά που απαιτείται να γίνουν και η ταχύτητα είναι πολύ μικρότερη από αυτή που χρειάζεται, αλλά βεβαίως ο καθένας στην Ευρώπη παρακολουθεί τις προτεραιότητες της εσωτερικής πολιτικής του σκηνής, τις εθνικές του στρατηγικές και δεν παρακολουθεί αυτό που λέγεται ευρωπαϊκό συμφέρον ή πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης γενικά. Αυτό είναι αν θέλετε η μεγάλη αντίφαση με την οποία προχωρά η Ευρώπη όλες αυτές τις δεκαετίες. Τώρα έχουμε φτάσει σε ένα σημείο πραγματικά κομβικό. Πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες τους όλα τα κράτη μέλη. Ιδίως οι μεγάλες χώρες, οι οποίες πρέπει να προσέξουν πολύ περισσότερο όχι μόνο τη δική τους κοινωνία αλλά όλες τις ευρωπαϊκές κοινωνίες και τις αντιδράσεις και τις ευαισθησίες που έχουν δημιουργηθεί.

«Γι' αυτό είναι σημαντική η ψήφος στις ευρωεκλογές».

«Η ψήφος στις ευρωεκλογές δεν είναι χαλαρή, είναι μια ψήφος που στέλνει ισχυρά πολιτικά μηνύματα και νομίζω ότι ένας πολίτης που απέχει και αποφασίζει να λειτουργήσει παθητικά, είναι ένας πολίτης που άθελα του δεν στηρίζει τη δημοκρατία, δεν δίνει μάχη για την ευρωπαϊκή φιλελεύθερη δημοκρατία, ούτε μάχη για την πολιτική, παραδίδει το δικαίωμα του να ασπασθεί, οι οποίοι μπορεί να έχουν τελειώς διαφοροτικές αντιλήψεις, αξίες, πολιτικές βλέψεις, από αυτές που έχει ο ίδιος. Άρα κανείς δεν πρέπει να παραπέσει από τα δικαιώματά του και να γίνεται παθητικός. Η συμμετοχή είναι το ελάχιστο που μπορεί να ζητά κανείς σε αυτές τις εκλογές.